

Tietojohtamisen verkoston sietämätöntä keveyttä

Ajauduin Tietojohtamisen verkoston ensimmäiseen tapaamiseen Lahteen 2016. Meitä oli koolta koululuokallinen porukkaa, mutta into oli jo kova. Hengen luoja oli tuolloin, niin kuin tammikuun 2020 tapaamisessakin Lapin tai oikeastaan Länsi-Pohjan oma poika Janne Okkonen. Nimikin tälle yhteiselle verkostolle lienee tullut Jannelta.

TEKSTI: OLLI NYLANDER

Joku piti myöhemmin alustuksen aiheesta tietojohtamisen sietämätön keveys. Alustuksen otsikko sopii hyvin koko verkoston ilmeeseen. Sietämättömän innostunutta on ollut osallistujien toiminta ja verkostoitumista on Jannen johdolla jatkettu lähes poikkeuksetta pitkälle varsinaisen virallisen ohjelman jälkeen. Niin teimme myös tammikuun tapaamisessamme. Olin lähes varma, että osallistujamäärä sen kuin vain kasvaa vuosien varrella. No ei aivan. Huippu osui puolivälin krouviin 8 tapaamisen sarjassa.

Tapaamisten aiheiden sisältöanalyysi paljastaa käsitteistön ajankuvan

Alla on lista tapaamispaikoista ja osallistujamääristä. Olen itsekin kohtalainen konkari tässä verkostossa. Kuopion päiviä lukuun ottamatta olen ollut mukana. Naantalissa oli pyydetty alustamaan aiheesta ”Tietojohtaminen ennen, eilen, nyt, tulevaisuudessa.”

Lahti 22.5.2016, osallistujia 36
Kuopio 6.–7.10.2016, osallistujia 57
Naantali 9.–10.2.2017, osallistujia 98
Helsinki 22.5.2017, osallistujia 221
Pyhänturi 9.–10.11.2017, osallistujia 155
Jyväskylä 21.5.2018, osallistujia 132
Tampere 17.–18.1.2019, osallistujia 158
Helsinki 16.–17.1.2020, osallistujia 166.

Tutkailin läpi eri päivien otsikot. Tein niistä lyhyen sisältöanalyysin. Soteuudistus on ollut kestoaihe melkein kaikilla päivillä (7/8 otsikko). Vahvana kakkosena otsikoissa on ollut analytiikka (6/8). Pronssimitalin ottaa käsitepari vaikuttavuus ja kustannustieto (4/8). No jokaisella verkostopäivillä on itse instituutio ollut tarkastelun alla, niin virallisesti kuin virallisen ohjelman ulkopuolella. Aluksi Lapin sairaanhoitopiirillä oli päävastuu, mutta myöhemmin muodostettiin oma yhdistys, joka sitten pyörittää koko hommaa.

Sietämätöntä kestävyyttä

Sietämätöntä kestävyyttä on tietysti osoittanut käsite **tietojohtaminen**. Alussa se oli uutta, mutta nyt se on osa sote maailmaa – tosin käsitteellä on runsaasti variaatioi-

ta. Viimeisin niitti tästä on ns. toisiolaki, joka tuli voimaan vuoden 2020 alussa. Pykälä 41 täsmää sen oikein lakiin. Tässä on ensimmäinen kappale:

”Sosiaali- tai terveydenhuollon palvelunantajalla on oikeus salassapitovelvoitteiden estämättä sekä tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan h) alakohdan nojalla käsitellä ja yhdistellä tunnisteellisesti asiakastietoja, jotka ovat syntyneet sen omassa toiminnassa tai ovat sen omiin rekistereihin tallennettuja, jos se on välttämätöntä palvelunantajan vastuulla toteutettavan palvelutoiminnan tuottamista, seurantaa, arviointia, suunnittelua, kehittämistä, johtamista ja valvontaa varten.” (Laki sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä, 26.4.2019, 41§).

Yhtä sietämättömän kestävä on ollut käsite **”tietoallas”**. Verkostossa tätä käsitettä on hivelty hienovaraisesti, mutta on sen ympärillä käyty muissa yhteyksissä oikein kädenvääntöäkin. Mikä organisaatio saa pitää tällaisia tietoaltaita, jonne voidaan koota yhtä sun toista dataa, vaikka ei aina edes tiedetä, mihin tarkoitukseen.

Kestävistä käsitteistä raukkoihin

Raukkoja käsitteitä on ollut myös mukana – ehkä jopa syrjäytyneitä sellaisia. Tässä ryhmässä ehdoton ykkönen on **sosiaalihuolto** (1/8). Aina se sosiaalihuolto jätetään syrjään ja terveydenhuolto varastaa koko show:n. Toinen raukka on **asiakas**. Potilas on tässä ryhmässä aina ykkönen. Mutta toisekseen oudolta tuntuu se, että tietojohtaminen käsitetään jotenkin toiminnaksi ilman asiakasta. No ei tietystikään tarkoituksella. Puhutaanhan sitä **”järjestäjän tietotarpeista”** tai johtajasta / johdosta. Minusta tietojohtaminen on osallinen kaikkien ihmisten töissä. Sote-ammattilaiset johtavat myös omaa työtään ja tarvitsevat avukseen omalla tavallaan tietojohtamisen välineistöä. Jopa meidän tavallisten kansalaisten pitäisi johtaa myös itseämme koskevaa tietoa (**MyData**). **Hilmo** on myös omanlaisensa raukka. (1/8), vaikka sen vaikutus tietojohtamisen pohjana olevien tietojen standardointiin on ollut ratkaiseva. Satun jopa tietämään, kuka keksi sanan hilmo. Nyt voin sen historiatietona kertoa. No ei se ollut Olli, mutta jotain

Toisiolaki tuli voimaan vuoden 2020 vuoden alussa.

Tuntuu oudolta, että tietojohdaminen käsitetään jotenkin toiminnaksi ilman asiakasta.

tekemistä minulla oli käsitteen synnylle. Minut oli 1990-luvun alkuvuosina pyydetty mukaan hoitoilmoitusjärjestelmän uudistamiseen. Oivallinen IT-kollegani Tamperelta, Anneli Keinonen uurasti kokeiluaineistojen parissa ja oli rakentamassa muutenkin uutta järjestelmää. Niin Anneli sen keksi.

Nyt on katse tulevaisuuteen. Analytiikan kehittäminen ja välineistön kehittyminen mahdollistaa vaikka mitä. Hyviä esimerkkejä tämän käsitteen ympärillä on tullut jokaisessa verkostopäivässä. Kaivoin esille tuon esitykseni vuodelta 2017. Esitin tuolloin yhdellä kalvolla tulevaisuuden visioita / haasteita. Tässäpä tämä lista:

- erillisistä valtakunnallisista rekistereistä luovuttu – paikalliset tietovarannot ja Kanta/Kansa integroituvat toisiinsa – edelleen olen tätä mieltä, mutta integraatio ei ole vielä tapahtunut
- tiedon siirto reaaliaikaista ja vuorovaikutteista: siis BM-tiedot saadaan vuorovaikutuksessa – osittain edetty, mutta matkaa vielä jäljellä; jos tuo ensimmäinen pallukka toteutuisi, tämänkin toteutus olisi ratkaisevasti helpompaa
- tiedon laatu "sisään leivottu" tiedon siirron ja hyödyntämisen prosesseihin – vielä ollaan kaukana tavoitteesta eikä aina ajatella, että tietojohdaminen on apu omassa työssä, eivät järjestelmäkään tätä aina tue
- tietojohdamisen indikaattorit (mittarit) vaikuttavia: tarvitaan vaikutusmekanismin happotesti – yllätys,

tämän esitin kolme vuotta sitten – se on edelleen erittäin ajankohtainen asia – itse asiassa koko homman ydin, mutta toteutuksen tasossa on rutkasti kirittävää

- tiedonhallinnan organisointi on selkeä: valtio – maakunta – palvelun tuottaja – asiakas / potilas / kansalainen – tässä asiassa on taas "Toivoa" olemassa ihan hankkeenkin muodossa.

Tietojohdamisen sietämätön keveys

Niin, kuka ihmeessä kertoi "tietojohdamisen sietämättömästä keveydestä". Kaivoin esille esittäjän. Sehän oli opetushallituksen pääjohtaja Olli-Pekka Heinonen. Esitys oli maailmankuvaa avartava. Oheinen pallo on osa esitystä. Heinosen sanomassakin oli tuttuja piirteitä. Ehkäpä tämä tietojohdaminenkin on "pirullinen ongelma". Olli-Pekka määritteli sen näin. 1. Pitää rakentaa ymmärrys perehtymällä asiayhteyteen, määrittely muokkaa ratkaisua, 2. ei selkeää alkua tai loppua, 3. ratkaisut eivät oikeita tai vääriä, vaan parempia tai huonompia, 4. uniikkia, 5. ei määriteltävissä olevaa ratkaisujoukkoa, vaan kokeilemalla oppiminen.

LISÄTIETOA

"Tietojohdaminen ennen, eilen, nyt, tulevaisuudessa."

Saatavissa <https://tietojohdamisen-verkosto-ry.webnode.fi/tietoa-meista/>
Verkoston perusti Lapin sairaanhoitopiiri ja tietojohdamisen projektipäällikkö Janne Okkonen.

Tietojohdaminen julkishallinnossa

Aika: perjantai 3.4.2020 klo 9.00–13.00 Paikka: CGI, Karvaamokuja 2 D, Helsinki

Alustava ohjelma

- 9.00 Aamukahvi
- 9.30 Tilannekatsaus julkishallinnon tietojohdamiseen
Professori Harri Laihonen, Itä-Suomen yliopisto
- 11.00 Tauko: Hedelmiä ja kahvia
- 11.15 Case 1 | Helsingin kaupunki: Tietojohdaminen kunta-alalla: mahdollisuuksia ja haasteita
Erytysuunnittelija Timo Hakala, Helsingin kaupunki
- 11.45 Case 2 | Ajankohtaiset SoteDigistä
Kehityspäällikkö Elina Välikangas, Sotedigi Oy
- 12.15 Case 3 | CGI: Tietojohdaminen Sotessa
Johtaja Katja Antikainen, CGI
- 12.45–13.00 Yhteenveto ja loppukeskustelu

Tilaisuuden moderaattorina toimii Timo Hakala.

Koulutuksen hinta

- 150 euroa/henkilö Tietojohdaminen ry:n jäsenille
- 210 euroa/henkilö muille
- Opiskelija/työtön 50 euroa

HUOM! Samasta organisaatiosta kolme kahden hinnalla. Voit osallistua myös henkilöjäsenen koulutusmaksulla tai yhteisöjäsenen KoKo-kortilla.

Ilmoittautuminen ilmoittautumislomakkeella viimeistään perjantaina 26.3.2020: tietojohdaminen.com/ilmoittautuminen

